

Komentarz egzegetyczny do tekstu: Obj 1,9-18

Ostatnia niedziela po Epifanii – 21 stycznia 2018

Tłumaczenie:

⁹ *Ja, brat wasz, Jan, współuczestnik w ucisku, królestwie i wytrwałości dzięki Jezusowi, byłem na wyspie, zwanej Patmos, z powodu Słowa Boga i świadectwa Jezusa.* ¹⁰ *W dniu Pańskim doznałem zachwycenia w duchu. Usłyszałem wtedy za sobą potężny głos, jakby trąby,* ¹¹ *który przemówił: To, co widzisz, zapisz w księdze i poślij siedmiu Kościołom: do Efezu, Smyrny, Pergamonu, Tiatyry, Sardes, Filadelfii i Laodycei.* ¹² *Odwrociłem się więc, by zobaczyć tego, kto mówił do mnie, a kiedy się odwróciłem, ujrzałem siedem złotych świeczników.* ¹³ *Wśród świeczników był ktoś podobny do Syna Człowieczego, ubranego w szatę sięgającą do stóp i przepasanego na piersi złotym pasem.* ¹⁴ *Głowa i włosy jego były białe jak biała jest wełna lub śnieg, a oczy jak płomień ognia.* ¹⁵ *Stopy jego podobne do rozżarzonego w piecu brązu, a głos jak huk wielu wód.* ¹⁶ *W prawej swej ręce trzymał siedem gwiazd, a z ust jego wychodził obosieczny, ostry miecz.* *Jego wygląd – jak słońce jaśniejące w swej mocy.* ¹⁷ *A gdy go ujrzałem, upadłem do jego stóp jak martwy, a on dotknął mnie prawą dłonią i powiedział: Nie bój się! Ja jestem Pierwszy i Ostatni.* ¹⁸ *Żyję! Byłem martwy, a oto żyję na wieki wieków! Trzymam klucze Śmierci i Hadesu.*

Uwagi:

Najważniejsze rękopisy *Apokalipsy* nie przekazują tu istotnych wariantów tekstowych. Warianty dotyczą drugorzędnych rękopisów. Część bizantyjskich rękopisów rozpoczyna wiersz 11. Od słów: „który przemówił: Ja jestem alfa i omega, pierwszy i ostatni, to, co widzisz...”. Wariant ten znalazł się w Biblii gdańskiej. Kodeks Aleksandryjski w wierszy 17. zwrot „Pierwszy i Ostatni” zamienia na „Pierworodny i Ostatni”. Pozostałe warianty mają albo charakter gramatyczny, albo poświadczone zostały przez późne i mało znaczące rękopisy.

Kontekst/Forma/Struktura:

Tekst Ap 1,9-20 wyjaśnia okoliczności powstania księgi *Objawienia Jana*, zwanej też *Apokalipsą*.

Komentarz:

w.9

Według danych wewnętrznych, autorem *Apokalipsy* jest Jan (1, 1. 4. 9; 22, 8), sługa Boga

(1, 1), „brat” adresatów (1, 9) i proroków (22, 9), „współuczestnik” w ucisku, królestwie i wytrwałości dla Jezusa (1, 9). Tradycja niemal jednogłośnie identyfikuje go z Janem apostołem, synem Zebedeusza (do wyjątków należał Dionizy Aleksandryjski). XIX-wieczna krytyka zakwestionowała to przekonanie. Pod uwagę brany jest Jan Prezbiter, Jan Prochorus, bądź jakiś inny bliżej nieznaną Jan.

Gr. *υπομονή* (wytrwałość) jest w *Apokalipsie* szczególną cechą ucznia Chrystusowego, który cierpliwie wyczekuje nadejścia Pana. Termin *υπομονή* użyty został w *Apokalipsie* siedmiokrotnie (2, 2. 3. 19; 3, 10; 13, 10; 14, 12).

Patmos (dziś Patmo) – nazwa małej skalistej wysepki, o długości 15 km i 9 km szerokości. Wyspa należy do archipelagu Sporady (pomiędzy wyspami Ikaria i Kos), na M. Egejskim, oddalonej 90 km na południowy zachód od Efezu. Około 77 roku Pliniusz Starszy¹ określa ją jako kolonię karną. O tym, że była miejscem zesłania świadczy też wczesnochrześcijańska tradycja (Ireneusz, Klemens, Orygenes). Toteż wygnanie na tę wyspę mogło oznaczać ciężką pracę w kamieniołomach. W południowej części wyspy pokazuje się dziś grotę objawień. W XI wieku dla upamiętnienia powstania *Apokalipsy* wzniesiono tam klasztor św. Jana.

Tradycja wskazuje na czterech różnych cesarzy, za których miałyby nastąpić zesłanie autora na Patmos. Są to: Kaligula, Neron, Domicjan i Tertulian. Wskazanie na Tertuliana pochodzi dopiero z IV wieku i nie jest traktowane poważnie. Z pozostałych wskazań brany jest pod uwagę Neron i Domicjan. Większość biblistów opowiada się za Domicjanem. Jeżeli zesłanie nastąpiło za Domicjana wyklucza to autorstwo Jana apostoła ze względu na podeszły wiek, ponieważ rzymianie nie skazywali na pracę w kamieniołomach bądź kopalniach starców. Według danych tradycji wizjoner po powrocie z zesłania do Efezu, pracował jeszcze w Efezie przez długi okres czasu.

Świadectwo (*μαρτυρία*) oznacza akt poświadczenia złożony przez świadka w sądzie. Termin *μαρτυς* (świadek) był terminem prawniczym i oznaczał świadka w procesie. W *Apokalipsie* świadek oznacza tego, który złożył świadectwo o Chrystusie i został za to umęczony (1, 5; 2, 13; 3, 14; 11, 3).

w.10

Zachwycenie nastąpiło w dniu Pańskim – tak została nazwana niedziela. W 1 Kor 16, 2 i Dz 20, 7 niedziela nazywana jest tylko pierwszym dniem tygodnia. Tak więc środowisku chrześcijańskich gmin małaazjatyckich zawdzięczamy określenie niedzieli jako dnia Pańskiego, co przyjęło potem całe chrześcijaństwo. Por. *Didache* 14, 1 i list Ignacego *Do Magnezjan* 9, 1. Według niektórych komentatorów nazwa ta powstała jako reakcja na tzw. dzień cesarski.

w.11

¹ *Historia naturalis*, 12,4-13,23. Również Tacyt (*Annales*, 3,68; 4,30; 15,71).

Apokalipsa jest pisana do siedmiu aniołów, siedmiu Kościołów w Azji Mniejszej. Ze względu na symbolikę siódemki należy przypuszczać, że owe siedem Kościołów symbolizuje cały Kościół wszystkich czasów. Pomiedzy nimi zachodzą duże różnice, ich kondycja duchowa jest na różnych poziomach. Smyrna oraz Filadelfia są w stanie nienagannym, natomiast pozostałe mają jakieś braki. W najgorszej kondycji jest Laodycea.

w.12

Siedem świeczników to siedem kościołów. Chrystus trzyma je w swojej ręce i od niego zależy ich dalsze istnienie.

w.14-15

1, 14-15. Por. Dn 7, 13. Syn Człowieczy jest tytułem mesjańskim. Tytuł ten używany jest w *1 Księdze Henocha* (62, 5. 7. 9) w odniesieniu do mającego nadejść mesjasza. Długa szata jest symbolem godności kapłańskiej. Por. Wj 28, 4; 29, 5; Za 3, 4. Por. Dn 10, 6. Złoty pas oznacza godność królewską. 1 Mch 10, 29; 11, 58. Białe włosy prawdopodobnie oznaczają wieczność Por. Dn 7, 9. Oczy jak płomień ognia symbolizują wiedzę Boską. Por. Ap 2, 18. 23. W oryginale χαλκολιβανον (biała miedź), termin utworzony w wyniku połączenia greckiego χαλκός (miedź, spiż) i libanon pochodzącego prawdopodobnie od hebrajskiego laban (biały). Wyrażenie jest bardzo niejasne i niespotykane w literaturze greckiej. *Vetus Latina* tłumaczy je na *orichalcum*, a *Vulgata* na *aurichalcum*, które sugerują mosiądz, ale mogą też oznaczać stop złota ze srebrem (cenny kruszec). Niektórzy uważają, że powstał w wyniku połączenia χαλκός z κλίβανος (piec) i tym samym oznaczałby miedź wytopioną w piecu. Tak więc nogi posiadają wielką moc.

w.16

Gwiazdy symbolizują aniołów, prawdopodobnie archaniołów. W siedmiu aniołach (1, 20) jedni upatrują biskupów siedmiu gmin, drudzy nawiązując do apokaliptyki żydowskiej chcą tu widzieć siedmiu aniołów opiekujących się poszczególnymi kościołami², inni wreszcie utożsamiają ich z siedmioma aniołami stojącymi przed tronem Boga. Aniołowie ci odgrywają ważną rolę w wizjach *Apokalipsy*, inicjują wizje siedmiu trąb i siedmiu czasów ostatecznych gniewu Bożego oraz inne wizje. Jeden z nich pokazuje wizjonerowi sąd nad wielkim Babilonem oraz Nowe Jeruzalem.

W Pwt 32, 41 ostry miecz symbolizuje sąd Boga nad Jego wrogami; w Iz 49, 2 wychodzący z ust miecz oznacza wyrok wygłoszony przeciwko wrogom Boga. W *Apokalipsie* obosieczny miecz wychodzący z ust Chrystusa oznacza sąd, którego Chrystus dokona nad niewiernymi (2, 12. 16;

² Orygenes: „Kościół efeski musiał być powierzony jednemu aniołowi, a innemu kościół smyrneński” (*O zasadach* I, 8, 1).

19, 15).

Blask słońca symbolizuje boskość. Z faktu, że oblicze jaśniej pełnym blaskiem słońca wynika, że Syn Człowieczy posiada pełnię boskiej natury (pełnię boskości).

w.17

Zachodzi tu podobieństwo do Dn 8, 17-18.

Tytuł *pierwszy i ostatni* pochodzi z Iz 41, 4; 44, 6; 48, 12 i znaczy to samo co *alfa i omega*.

w.18

Trzymam klucze Śmierci i Hadesu.

Klucze są symbolem władzy, w tym wypadku nad Śmiercią i Hadesem (1, 18). Określenia Śmierć i Hades są terminami bliskoznacznymi i czterokrotnie występują łącznie (1, 18; 6, 8; 20, 13. 14). Należy je traktować jako synonimy. Według Hb 2, 14 władzę nad „śmiercią” miał Szatan. Przez mękę i śmierć na krzyżu Chrystus odebrał mu tę władzę, zstąpił do Hadesu (zstąpił do piekieł) i objął nad nim władzę (Ef 4, 9; Kol 2, 15). Dzięki uzyskaniu władzy nad śmiercią Chrystus może obdarzać ludzi życiem wiecznym.

Podsumowanie:

Tekst Ap 1,9-20 opisuje wizję, która zainspirowała autora do napisania swej księgi, jedynej apokalipsy Nowego Testamentu.

Autor: Leszek Jańczuk